

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק בא — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת תרומה, כח שבט — ד' אדר, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה

146

ויאמר ה' וכיו"ב), ועל כן בהכרח לנקוט תיבה אחרת האמורה בסמיכות להתחלת הפרשה, ובזה יהי' היכר בין פרשה זו לשאר הפרשיות] –

הרי עפ"ז הי' צריך לקרוא פרשה זו (לא בשם „תרומה“, אלא) בשם „ויקחו“⁶, תיבה הכתובה לפני והקרובה יותר להתחלת הפרשה.

ומזה מובן שהטעם שהפרשה נקראת בשם „תרומה“ הוא (לא רק כדי לסמן בכך את הפרשה ולהבדילה משאר הפרשיות, אלא) מפני ששם זה מבטא את תוכנה של הפרשה, את ענינה הכללי שבו היא נבדלת משאר כל הפרשיות.

וצריך להבין: לבד זאת שתיבת „תרומה“ אינה מבטאת, לכאורה, את תוכנה של כל הפרשה (כדלקמן סעיף ב), הנה יתר על כן: הענין ד„תרומה“

א. כבר נתבאר כמה וכמה פעמים; בנוגע לשמות הפרשיות, שאע"פ שבפשטות שמה של כל פרשה הוא על שם התחלתה, הנה מאחר שמנהג ישראל הוא לכנותן בשמות אלו, ומנהג ישראל תורה היא² – ובתורה כל הענינים הם בתכלית הדיוק – הרי מובן ששמה של כל פרשה ופרשה מבטא את התוכן המיוחד של פרשה זו³;

וכמובן גם מתורת הבעש"ט⁴ בנוגע לעניני העולם בכלל, אשר „שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש“ הוא חיותו של הדבר (וממילא מרמז הוא על תוכנו).

וענין זה, ששם הפרשה אינו רק לסימנא בעלמא, מוכח הוא גם משם פרשת „תרומה“⁵: אם נאמר ששם הפרשה הוא רק על שם התחלתה [אלא שכיון שהשם צריך לתת היכר בין פרשה לחברתה, לכן ע"פ רוב אי אפשר לנקוט לצורך השם את התיבה הראשונה (או התיבות הראשונות) ממש של כל פרשה (כי בכמה פרשיות הן שוות, ולדוגמא: אלה תולדות,

(6) ע"ז נקרא ברמב"ם בסדר תפלות שלו („ויקחו לי“). ובראב"ע ריש פרשתנו: בפרשת ויקחו לי תרומה. אבל במנהג ישראל בכ"כ מקומות (ברובם), בכל החומשים שראיתי וכו' נקרא – תרומה. וראה ע"ז בכמה סדרות, דנקראות ברמב"ם וראשונים באופן א' (ובכ' תיבות) ובמנהג ישראל (בדורות אחרונים?) בשם אחר (ובתיבה אחת), ולדוגמא: „ואתה תצוה“, „תצוה“ (הובא ונת' בלקו"ש חט"ז ע' 342, וש"נ); „פקודי“, „אלה פקודי“ (ראה לקמן ע' 250 הערה 3); „זאת תהי“, „מצורע“ (ראה לקו"ש ח"ז ע' 100, 103 ואילך); „ויקח קרח“, „קרח“ (לקו"ש ח"ח ע' 191, וש"נ); „ראשי המטות“, „מטות“; „אלה מסעי“, „מסעי“ (לקו"ש ח"ח ע' 382, וש"נ). ועוד.

(1) ראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך.
 (2) ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א.
 (3) להעיר ממדרש תדשא פ"כ: בכל הספרים הקדושים יש בהן חכמה ובינה ודיעה למה נכתבו ונקרא שמם כו' למה נקרא שמו בראשית כו'.
 (4) ראה עשר היחוד והאמונה פ"א.
 (5) עוד הוכחה לזה – מפ' נח ותולדות, כמשנ"ת במ"א (ראה לקו"ש ח"ה ע' 354 ואילך. ועוד).

תהי' בפסוק¹¹ „ועשו לי מקדש גוי“, אשר הוא הנקודה היסוד וההקדמה לכל הציווים שבפרשה, ובכלל זה גם הציווי „ויקחו לי תרומה“ (שהוא לצורך קיום הציווי „ועשו לי מקדש“; וא"כ הי' הכתוב צריך לפתוח תחילה „וידבר גוי ועשו לי מקדש גוי“, ורק לאחר זה לכתוב הציווים אודות אופן הקיום בפועל: „ויקחו לי תרומה גוי“ – נדבת המשכן, ו(אחר כך) אופן בנין המשכן¹².

ומזה שהכתוב מקדים את הציווי „ויקחו לי תרומה“ לפסוק „ועשו לי מקדש“ משמע להיפך, ש(התיבה) „תרומה“ מבטאת את תוכן ענין המשכן יותר מאשר הכתוב „ועשו לי מקדש“!

ויתירה מזו – לכאורה ענין המשכן הוא היפך ענין התרומה: ענינו של המשכן הוא כשמו – (על שם) „ושכנתי בתוכם“¹³, היינו (לא עשיית המשכן, „ועשו לי מקדש“, אלא) השראת השכינה בתוך המשכן, וכל זמן שעדיין לא נתקיים במשכן „ושכנתי“ דהשכינה (אף שכבר נשלם הבנין כולו) עדיין אינו נקרא משכן (לאמיתו)¹⁴.

(11) כה, ח.

(12) ועי' מ"ש הרמב"ן ריש פרשתנו (וראה פי' בעקב יוד, ה) הטעם ש„הקדים הארון והכפורת“, אף שקדם במעשה הוא עשיית המשכן את אהלו ואת מכסו, „כי הוא מוקדם במעלה“ ד„עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון“.

(13) ראה ראב"ע כאן כה, ח.

(14) ראה פרש"י שמיני ט, כג. וראה אוה"ח פרשתנו כה, ח סד"ה ונראה שזהו הפי' (והחילוק): ועשו לי (ויתכף נעשה) מקדש, וכאשר שרתה בו שכינה – ה"ז משכן. וראה כלי יקר (כו, א) ד"ה ואת המשכן תעשה.

אינו חידוש שבפרשה זו דוקא, שהרי ישנם כמה מיני תרומה, ובלשון חז"ל „עשר תרומות הן“, ובפרשתנו נזכר מין תרומה של תרומה בלבד – התרומה למלאכת המשכן (ואפילו לפי דרשת חז"ל⁸, הרי (רק) „ג' תרומות אמורות כאן“); ובפרט ש„תרומה“ סתם היא התרומה הניתנת לכהן⁹ – וא"כ איך אפשר לומר שהשם „תרומה“ נושא בתוכו את תוכנה המיוחד של (כל) פרשה זו, בשעה שענין התרומה – תרומה סתם – נדון בפרשיות אחרות שבתורה (ביתר אריכות¹⁰ מאשר תרומת המשכן בפ' תרומה)?

ב. ועוד: בפשטות, התוכן המיוחד שבפרשה זו הוא – הציווי על מלאכת עשיית ובנין המשכן. ולכאורה ענין זה אינו נמצא כלל בתיבת „תרומה“, המורה רק על הפרשה והנדבה של ישראל לצורך המשכן, אבל לא על עשיית המשכן – „ועשו לי מקדש“; וא"כ איך אפשר לומר שתוכן הפרשה – עשיית המשכן – נמצא ב(תיבת) „תרומה“?

והשאלה אף גדולה מזו: לכאורה הי' מתאים יותר, שהתחלת הפרשה

(7) ברייתא דמלאכת המשכן בתחלתה. יל"ש כאן עה"פ. וראה פי' הר"א בן הרמב"ם ריש פרשתנו.

(8) ירושלמי שקלים פ"א ה"א. פרש"י ר"פ „אמרו רבותינו“.

(9) בברייתא דמלאכת המשכן שם: תרומה גדולה. אבל ביל"ש כאן: מתחיל תרומה (סתם), תרומת מעשר. וכ"ה להלן בברייתא שם כשמתחיל לפרט: תרומה תרומת מעשר כו' לכהנים.

(10) ראה בס"פ קת.

המשכן, עשיית קרשי המשכן, היריעות וכו'? – וע"ד שאלת חז"ל¹⁹, "מאי דהוה הוה!" הלא בתורה עצמה נאמר שהמשכן הוא ארעי, כמו שנאמר²⁰ "ואהי' מתהלך באהל ובמשכן", והוא ציווי רק, "לפי שעה"²¹ כמו שנאמר²² כי לא באתם עד עתה וגו', והציווי לדורות הוא בנין המקדש בירושלים²³, בית עולמים – וא"כ במה נוגעים פרטי המשכן לבני ישראל לדורות בכל הזמנים ובכל המקומות²⁴, גם לאחר שהמשכן נגנז²⁵ ובמקומו נבנה בית המקדש?

ובשלמא הסיפור (והדינים) ע"ד בנין בתי המקדשות, הנה אע"פ שגם הם נחרבו, הרי זה ענין שעל בני ישראל לדעת בשייכות למקדש דלעתיד, כי רוב ועיקר הבנין דלעתיד מיוסד על סדר הבנין דבית ראשון ושני²⁶; אבל במה נוגע בזמן הזה לדעת את כל הפרטים של תרומת ועשיית המשכן?²⁷

והשראת השכינה שבמשכן אינה יכולה להיות נפעלת אלא ע"י רצונו וכוהן הכלי-יכול, וכמאמר שלמה¹⁵: "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה"¹⁶ (שהיא תמי' קיימת, ששכינתו ית' הבלתי מוגבלת, אשר "השמים ושמי השמים – כולל עולמות העליונים – לא יכלכלוך", נמשכת ושורה ושוכנת "בבית הזה"), שבוה מודגש, שהדבר יכול להיות נפעל רק מצד כחו ית' הבלתי מוגבל¹⁷, ולא מצד כחו ופעולתו של האדם למטה –

משא"כ פירושה ותוכנה של תיבת "תרומה", אשר, אדרבה, מדגישה (לא את השראת והמשכת האלקות במקדש הבאה מצד למעלה, אלא) את עשיית האדם בזה; ויתר על כן: בתיבת "תרומה" (לא "מקדש") אינה מרומזת אפילו "קבלת" התרומה ע"י הקב"ה באופן שנעשית שלו, אלא רק הפרשת האדם בלבד¹⁸?

ג. ויובן בהקדים שאלה כללית בענין: לשם מה מספרת התורה באריכות הכי גדולה ע"ד תרומת

(19) יומא ה, ב. ועוד.
 (20) שמואל ב ז, ו. ועיי' פרש"י שם. וראה זח"ב רמא, א. ובכ"מ.
 (21) לשון הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה.
 (22) ראה יב, ט.
 (23) ראה רמב"ם שם ה"ג.
 (24) בפרש"י (כה, ט): וכן תעשו לדורות אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו לי כלי בית עולמים כגון שולחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה כתבנית אלו תעשו אותם. אבל זהו רק בנוגע לכלי המשכן, אבל לא בנוגע למשכן עצמו. ולהעיר מרמב"ן שם: ולא ידעתי שיהי' זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו. וראה רא"ם גו"א ט"ז לפרש"י. ובארוכה אוה"ח שם.
 (25) סוטה ט, א.
 (26) ראה רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ בנוגע למס' מדות. ובפתיחה למס' מדות מתו"ט.
 (27) וראה בארוכה אוה"ח שם.

(15) מלכים א ח, כז.
 (16) ועד"ז אמר משה לגבי המשכן – ראה פסיקתא דר"כ פ"ב. סוף פ"ו. פס"ר ספט"ז. תנחומא תשא יו"ד (ועוד).
 (17) וראה אוה"ת ויצא קעה, ב ואילך.
 (18) ביה"ח (להצ"צ) ויצא ע' קד ואילך. ספר המאמרים פר"ת ס"ע כפג ואילך. ד"ה רב ברכי" (פ"ג) וד"ה האומנם תרמ"ג.
 (18) בפרש"י עה"פ ד"ה תרומה, "הפרשה" (וכן הוא בת"א ותיב"ע כאן). וההמשך בפרש"י: "פירישו לי מממונם נדבה", היינו כפי' הכתוב "ויקחו לי תרומה", וכהמשך (וסיום) לפירושו "ויקחו לי תרומה – לי לשמי". וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 284 ואילך.

ברמב"ם³⁴); וכמו כן מן הציווי על תרומת ונדבת המשכן למדים לגבי בית המקדש, אשר „הכל חיביבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים”³⁵.

ולפי זה מובן, שגם הקריאה והלימוד דמלאכת המשכן נוגעים לבית המקדש ומסייעים שהי' בנינו כדבעי.

ויתירה מזו יש לומר (עכ"פ בפנימיות הענינים): מה שבפועל הי' הדבר באופן זה, שבתחלה נבנה המשכן „לפי שעה” (בעת ש„עדיין לא באתם עד עתה וגו'”) ורק לאחר זמן³⁶ נבנה „בית לדורי הדורות”³⁷, הרי זה מפני שכן הוא טרוד ואופן קיום המצוה (מן הקל אל הכבד): בתחלה משכן (אוהל, ארעי) ולא באופן דנחלה במקום, ורק לאחר זמן יכול לבוא (בית, קביעות, נצחיות) בית העולמים בירושלים³⁸.

ומזה מובן גם בנוגע ללימוד והקריאה ב„צורת הבית”: כדי לפעול בשלימות את ענין „כאילו הם עוסקין בבנין הבית” (דבית המקדש), לא די בקריאה ולימוד בתורת הבית, אלא תחלה צ"ל הקריאה והלימוד דצורת המשכן – ובכלל זה גם הפרטים שאינם קיימים במקדש; ורק לאחר זמן ניתן

יתירה מזו: בנוגע לבית המקדש, הרי קריאת ולימוד פרטי בנין הבית אינם רק הכנה והכשרה לבנין דלעתיד, ד„כשיבנה במהרה בימינו יש לשמור ולעשות התבנית ההוא כו”²⁸, אלא יתר על כן: ע"י קריאת ולימוד צורת הבית הנה – כדברי הקב"ה – „אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית”²⁹ (וכביאור חז"ל²⁹, שע"ז פועלים שלא יהי' „בנין ביתי בטל”³⁰) –

במה דברים אמורים – כאשר הקריאה והלימוד הם בעניני בנין בית המקדש, שבנינו הוא מצוה לדורות (ורק שבפועל אי אפשר לבנות בזמן הזה)³¹; משא"כ המשכן הרי הי' ציווי לדורו בלבד.

ד. לכאורה הי' אפשר לתרץ, ע"פ מה שנתבאר במקום אחר בארוכה³², שהציווי „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם”, אף שנאמר בנוגע לבנין המשכן, הרי הוא ציווי לדורות לבנות „בית לה”³³ – ציווי על כל בתי המקדשות, כולל המקדש דלעתיד (היינו שהציווי על כל בתי המקדשות נלמד מן הציווי על בנין המשכן).

זאת ועוד: אף שציוור בית המקדש ופרטי מדת ארכו ורחבו היו שונים מאשר במשכן, הרי הענינים העיקריים שבו היו בדוגמת המשכן (כמבואר

34) שם פ"א ה"ה. וראה שם פ"ו ה"א. פ"ז ה"א. ועוד. וראה לקו"ש שם ע' 305 (סיו"ד). וש"נ.

35) רמב"ם שם פ"א ה"ב.

36) להעיר מזה"ב שם ואוה"ח שם – הטעם בזה שלאחרי המשכן הוצרך להיות משכן שילה לפני בנין ביהמ"ק בירושלים.

37) רמב"ם שם ה"ג.

38) להעיר ממשנ"ת (לקו"ש ח"ו ע' 21 הערה 69), שהסדר דמשכן ביהמ"ק (דשלמה) וביהמ"ק דלעתיד הוא – אור, כלי, דירה לעצמותו. ע"ש.

28) ל' הרמב"ם בפיה"מ שם.

29) תנחומא צו י"ד. ובכ"מ.

30) ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 411 ואילך. וש"נ.

31) ראה אוה"ח שם, ת. ובארוכה – לקו"ש שם.

32) בבאור הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה – ראה לקו"ש חט"ז ע' 302 ואילך. וש"נ.

33) ל' הרמב"ם שם.

יהי לפעול (ע"י הקריאה בצורת הבית) את ענין „אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בכנין הבית“³⁹.

כפי שהוא בפני עצמו⁴³.
ה. והביאור בזה:

בנוגע לזמן השראת השכינה למטה מצינו במדרשים ב' דעות. במקום אחד מצינו בדברי חז"ל שהדבר נפעל במתן תורה, שאז „בטל“⁴⁴ גזירה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנאמר⁴⁵ וירד ה' על הר סיני⁴⁶, וכתב⁴⁷ ואל משה אמר עלה אל ה'“; ובמקום אחר אמרו חז"ל⁴⁸: „אימתי שרתה השכינה בארץ ביום שהוקם המשכן“⁴⁹.

אבל תירוץ אינו מספיק, דמאחר שהתורה היא נצחית⁴⁰, הנה כיון שבפעל ה' זמן ומצב שהמשכן עמד בפני עצמו ומצות „ועשו לי מקדש“ נתקיימה ע"י בנין המשכן, צריך לומר שגם ענין זה נצחי הוא⁴¹, שכמו כן ישנו מעמד ומצב כזה ברוחניות, היינו שישנה הוראה מענין וקיום בנין המשכן⁴²

(39) וי"ל שזה גופא מרומז (עכ"פ) ברמב"ם – בזה שהאריך להביא שם „וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה שנאמר כו' כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל כו" – הסדר בהקמת המשכן גלגל שילה וכן נוב וגבעון עד לנבנה המקדש בירושלים, שבוה מבואר לא רק הסדר שה' בקיום המצוה ד"ועשו לי מקדש" (דמאי דהוי הוי) כ"א סדר הלימוד דהל' ביהב"ה, שקיום מצות בנין ביהמ"ק ע"י שעוסקים בצורת הבית (כו"ל במדרשים, וכמו שמדגיש הרמב"ם בריש ההלכות בהכתוב (תהלים קכב, ו) שהביא „שאלו שלום ירושלים גו" – ראה בארוכה לקו"ש ח"ח שם ע' 415-6) הוא כשלומדים ההלכות על סדר הרמב"ם – כולל ומתחיל ע"ד המשכן שעשה משה, גלגל שילה וכו'.

(43) ובפרט שגם כפשוטו המשכן הוא נצחי (ולא נחרב כביהמ"ק) ורק נגנז (סוטה שם*). ויתירה מזו ארו"ל (יומא עב, סע"א. סוכה מה, ב) עה"פ (פרשתנו כו, טו) עצי עומדים – „שעומדים לעולם ולעולמי עולמים“, „שישבו" – ראה פרש"י יומא וסוכה שם. וראה בחיי פרשתנו שם. וראה תנא דבי אליהו רבה ספכ"ה (כג): ומפני מה נטמן המשכן עד היום הזה מפני שעשאוהו הכשרים בנדבת לבם וקשה לפני הקב"ה להפסיד כל מה שעשו הכשרים בנדבת לבם ולעתידי יבא הקב"ה וישרה בתוכו כמדה הראשונה שנאמר כו' באתי לגני גו'. וראה לקו"ש חט"ז ע' 305. ע' 465 ואילך.

(44) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.
(45) יתרו יט, כ.
(46) ולפי פי' המת"כ כ"ה הכוונה בב"ר פי"ט, ו.
(47) משפטים כד, א.
(48) במדב"ר פי"ג, ב. פי"ב, ו. ובכ"מ.
(49) ובלקו"ת צו י, ד: ומעשה המשכן הוא תיקון לזה להיות דירה בתחתונים כו' וכמ"ש ברבות בראשית פי"ט כו'. וראה רד"ה באתי לגני השי"ת.

(40) ובדוגמת מ"ש הצפע"נ (מפענצ"פ פ"ה סי"ב, ו) לענין שבועת משה, שהמתפיס בו חל הנדר, אף שהתיר שבועתו, ד"כיון שהשבועה כתובה בתורה הוה דבר הנמשך וכאילו השבועה ישנה תמיד“, „דכל שכתוב בתורה הדבר הוי נצחי ולא רק מה שהי“.

(42) ולהעיר מהפי' בהגש"פ: אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה דינו, שהרי יש להם משכן ובכנין ביהמ"ק נתוספו עשרה נסים (רשב"ם, כל בו, אבודרהם ועוד).

(* וראה תדב"ר פי"ח: אשריהן הצדיקים שאין שונא שולט להם ובמעשי ידיהם שכן מצינו במשכן כו' אבל במשכן עשנה שלמה שלט בו שונא כו'.

(* ראה הערה 36.

ונקבעה הקדושה⁵⁶ בחפצא (הגשם) של המשכן⁵⁷, ונתהוותה קדושה במשכן וחלקיו.

בסגנון תורת החסידות ובלשון המדרש הנ"ל: השראת השכינה שבשעת מתן תורה היתה מצד למעלה⁵⁸ – „ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני“; ומאחר שהמכוון ב„העליונים ירדו לתחתונים“ הוא, ש„התחתונים יעלו לעליונים“ (שהעולם יהי' לדירה לו ית'), ולמעלה הרי „אין כח חסר פועל“⁵⁹ – נעשו

ומובן דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: השראת השכינה במתן תורה היתה מפני ש„אני המתחיל וירד ה' על הר סיני“, וכיון שהי' זה מצד למעלה, הרי, אע"פ שבשעת מעשה כאשר ירד ה' על ההר, אזי „כל הנוגע בהר מות יומת“⁵⁰, ששרתה הקדושה בגשמי של הר סיני, מכל מקום „במשוך היובל“ – שהוא „סימן סילוק שכינה“ – „המה יעלו בהר“⁵¹, היינו שהר סיני נשאר כמקודם, חזול⁵².

151

משא"כ השראת השכינה במשכן היתה ע"י „ונעשו לי מקדש“, ע"י עשיית בני ישראל (וכמודגש בכתוב כאן גם בפרטי המשכן וכלים: ונעשו⁵³, ואת המשכן תעשה⁵⁴, וכו'), ומאחר שהשראת השכינה באה ע"י עשיית האדם⁵⁵,

(50) יתרו שם, יב.

(51) שם, יג ובפרש"י.

(52) לבד בניי שפסקה זוהמתן (שבת קמו, א. וש"נ) גם אחרי במשוך היובל ולתמיד (ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא). ואף שע"י חטא העגל חזרה (זח"א נב, ב. קבו, ב. ח"ב קצג, סע"ב) לא חזרה לגמרי (כדמוכח בשבת וכו' שם. וראה חסד לאברהם מעין ראשון (עין כל נהר) פ"ג. נצוצי אורות לזח"ג יד, ב. לקו"ש ח"א ע' 10). ולהעיר מהדיוק חזרה ולא שהוא דבר חדש. ועצ"ע.

(53) מתחיל מהארון (פרשתנו כה, י"ד ואילך) „ועשו ארון“, „ועשית בדי“, „ועשית כפורת גו“, וכן בכל פרטי הכלים. והקרשים (כו, טו ואילך).

(54) כו, א.

(55) להעיר מאבות דר"נ (פ"א): גדולה מלאכה שאף הקב"ה לא השרה שכינתו על ישראל עד שעשו מלאכה* שנאמר ועשו לי

מקדש ושכנתי בתוכם. ולהעיר מל' רש"י פקודי (לט, מג) שמיני (ט, כג): יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

(56) ראה גם לקו"ש חט"ו ס"ע 205 ואילך (וש"נ) ע"ד לגבי קדושת א"י, שחלות הקדושה בארץ נקבעה דוקא ע"י מעשה הכיבוש. וגם בנוגע לקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו חט"ז) קביעת הקדושה בהמקום היא מצד מעשה הקידוש שקדשה שלמה (ראה שם הערה 49). וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 147.

(57) ואולי י"ל שזהו החילוק בין הענין והשראת השכינה (שזה הי' במ"ת) ל„שכנתי בתוכם“ שע"ש נק' מושכן (ראה תניא פמ"א נז, ב). אגה"ק סכ"ג (קלו, א). ולהעיר מפלוגתת הראשונים בהשראת השכינה במקום המקדש והביאור בזה (בהס' שבעה ערה 17, וש"נ).

(58) ראה לקו"ת ראה כה, ב. המשך תער"ב שם ע' תתקל ואילך. וראה לקו"ש ח"ח ע' 23 ואילך.

(59) ראה פרדס שי"א פ"ג – הובא ונת' בסהמ"צ להצ"צ מצות האמנות אלקות פ"א. המשך תרס"ו ע' ה ואילך. קלט ואילך. (וראה בהוספות שם ע' תרד ואילך – בהוצאת קה"ת תשל"ו. ובהוצאת תנש"א ע' תרנו ואילך). ד"ה שובה וד"ה ולקחתם אע"ת.

פקודי לט, לב ובפרש"י שם: ועשו בני ישראל את המלאכה גו'.

(* דכולל כל בניי. ראה ויקהל לו, ד: העושים את כל מלאכת הקודש איש איש ממלאכתו אשר המה עושים. שם, ז: והמלאכה הי' דים (בפרש"י שם). פרש"י שם לו, א: שנתן נפשו על המלאכה.

תיבת „תרומה“ – הפרשה – מדגישה, שאין האדם נותן כל מה שתחת ידו, אלא הוא מפריש (חלק) מנכסיו, ואת המופרש הרי הוא מרים, נותן לגבוה, להקב"ה, „לי – לשמי“⁶⁵.

ובענין זה ישנו חילוק בין שני אופני השראת השכינה הנ"ל: כאשר ההמשכה היא מצד למעלה – כמתן תורה – אזי השראת השכינה היא באופן שוה בכל חלקי העולם.

משא"כ כשהשראת השכינה נפעלת ע"י עבודת ופעולת התחתון, המטה, אזי ישנו חילוק לפי דרגת „נדיב לבו“, והדבר הוא בסדר והדרגה, מן הקל את הכבד: מדובר ב„תחתונים“ שאינם (בטלים ל)אלקות, והאדם בעבודתו מפריש מהם (תפסת מרובה לא תפסת)⁶⁶ חלק (מן העולם) ומרימו ומגביהו להקב"ה. ולאחרי זה עולה הוא מדרגא לדרגא, ומפריש ומרים חלק נוסף (קשה וכבד יותר) מן העולם⁶⁷ עד שע"י עבודתו יהי העולם כולו לדירה לה⁶⁸.

התחתונים דירה לו ית'⁶⁰ (ולכן מצינו שהקול דעשרת הדברות בא מכל ארבע רוחות העולם ומשמים וארץ⁶¹, היינו שמציאות העולם „צעקה“ והכריזה על ענין „אנכי ה' אלקיך“).

אבל הרי שלימות הכוונה היא, שהתחתונים יהיו לדירה להקב"ה לא רק ע"י ה„פועל“ המתהווה מצד כחו ית' (שאינו חסר פועל), שאז אין בזה עדיין „קב שלו“⁶², עשיית התחתון, אלא שיהי' „פועל“ הנעשה ע"י התחתון, שהאדם בעבודתו יעשה את העולם הזה לדירה לו ית'.

וזהו החידוש והיתרון שבמשכן לגבי מתן תורה – שהמשכת „ושכנתי בתוכם“ באה ע"י ישראל בעבודתם – ע"י „ונעשו לי מקדש“.

ובזה יובן הטעם שהקדים הכתוב את ענין „ויקחו לי תרומה“ – כי ענין זה, שהשראת השכינה (במשכן) באה ע"י עבודת ישראל, בא לידי ביטוי בענין התרומה, כדלקמן.

ו. ב„תרומה“ שני פירושים: (א) פירוש רש"י⁶³ – הפרשה (ב) הרמה⁶⁴. וב' פירושים אלו, הקשורים זה בזה, אין ענינם רק הסבר שה„הרמה“ (מן העולם (ועניניו: זהב וכסף גו')) לאלקות נפעלת ע"י עבודת האדם, אלא יש בהם גם תיאור של אופן העבודה והעלי':

(60) וראה לקו"ש ח"ט ע' 194-5, שזהו נעשה בתחלת הבריאה מצד נתאוהו הקב"ה כו'.

(61) נתחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. הובא ברש"י יתרו כ. ב. תניא פ"ו.

(62) ב"מ לח, א.

(63) ובתרגומים כאן, כנ"ל הערה 18.

(64) זהו פרשתנו קמו, א. וראה לקו"ש חט"ו

שבהערה 18.

(65) פרש"י ריש פרשתנו. וראה לקו"ש שם.

(66) חגיגה יז, א. וש"נ.

(67) ע"פ הנ"ל יש לבאר סדר הפרשיות –

יתרו משפטים תרומה (ראה לקו"ש חט"ו ע' 247): יתרו הוא פ' מתן תורה, המשכה מלמעלה למטה שפעלה (בישראל – גילוי האמונה, ובעולם) ביטול העולם; אחרי מ"ת מתחילה העבודה דבירור העולם לייחד מציאות העולם עם אלקות.

והסדר בזה הוא, דתחלה הוא פ' משפטים (מצות שכליות), הפעולה (בשכל) האדם, שנעשה „יחוד נפלא“ עם חכמתו ית' (תניא פ"ה), ואח"כ פ' תרומה – בירור והעלי' דעניני העולם. וראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך.

(68) ראה לקו"ש (שנסמן לקמן הערה

75) יתירה מזו, ש"ל שבהפרשת ונתנית מתנות כהונה מתבטאת שלימות הענין דדירה בתחתונים, בהחלק הנשאר ברשות האדם,

למלאכת המשכן, כי בעבודת האדם לעשות מעניני העולם דירה לו ית⁷², כל חלק בעולם יש בו אופן מסוים משלו של עבודה ועלי⁷³, והוא סוג תרומה בפני עצמו (הן בהפרשה והן בהרמה).

ועפ"ז מובן מה שהקדים הכתוב את הציווי „ויקחו לי תרומה” לציווי „ועשו לי מקדש”, ואף שם הפרשה הוא „תרומה” – כי עיקר הענין והחידוש שבפרשתנו הוא התכלית דדירה בתחתונים (בבנין המשכן) הנפעלת ע"י עבודת ופעולת האדם, ססדרה – מן הקל את הכבד (הפרשה ותרומה תחילה, ורק לאחר זה – מקדש), ודוקא עי"ז מתמלאת כוונת בריאת העולם בשלימות.

וזהו ענין התרומה, דהיינו, השראת השכינה ע"י הפרשת האדם באופן

והחילוק הנ"ל אינו רק בסדר ואופן הברירה והעלי של העולם, אלא הדבר בא לידי ביטוי גם באופן הביטול הנפעל ע"י השראת השכינה:

כאשר הדבר בא מצד למעלה, הרי הוא פועל ביטול במציאות העולם (כי גילוי השכינה אינו נותן מקום למציאות שאינה אלקות), וכמאמר חז"ל⁶⁹ (גבי מתן תורה): צפור לא צווח כו' שור לא געה; משא"כ הביטול שמצד השראת השכינה הנפעל ע"י עבודת ופעולת האדם (ובפרט בתחילת העבודה, בראשית „בנין המשכן”) הוא ענין של „הפרשה” בלבד – האדם מפרש ממציאותו ומוסר זאת, מרים זאת (למעלה ממציאותו) לה, אבל אין זה באופן של ביטול בתכלית ושלילה של עצם מציאותו, כי האדם מצד עצמו אינו יכול לשלול ולבטל לגמרי את עצם מציאותו.

153

ובאותיות כלליות יותר: במתן תורה – ביטול התחתון, בעשיית המשכן – הזדככות התחתון.

ז. וזהו הטעם שהכתוב מונה את כל י"ג⁷⁰ (ט"ו⁷¹) פרטי הדברים שבתרומה

שמשמש בזה לא מפני שהם נכסיו שלו, אלא לפי שהקב"ה „הוא הנותן לך” – נתנו לו וצריך להשתמש בזה כפי רצון ה'.
(69) שמו"ר ספכ"ט.

(70) פרש"י ריש פרשתנו (ודעת זקנים מבעה"ת). תנחומא כאן ה. שהש"ר פ"ד, יג. זח"ב קמת, א.

(71) בחי כה, ז. כלי יקר פרשתנו שם, ג. וראה זח"ב קלה, א. – ובראב"ע (כה, ג) טז* דברים! – וראה רא"ם וחזקוני. וראה אוה"ת (פרשתנו ע')

(* מזה שמביא לקמן בפרשתנו (כה, ט) בשם

א'שפג. א'שצ. א'תי. א'תיד). תיווך ב' הדיעות. ועד"ז ברע"ב וש"ך עה"ת כאן.

(72) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907 ואילך.

(73) ראה לקו"ש ח"א ע' 112 ואילך.

הגאון (הרס"ג*) „שמונה עשר דברים הם במשכן” – אינו שייך למנין דידן, כי שם הכוונה להדברים שהיו במשכן (ראה ראב"ע שם לפני"ז ובפי' הקצר: הארון כו' אור השכינה כו' קרבן עוף ובהמה כו' שחיטה כו'), ולא הדברים של תרומת (נדבת) המשכן (שמהם נעשה המשכן וכליו).

* י"א שהכוונה לרב האי גאון על סמך שנמצאו ביטויים דומים להג"ל בשו"ת רה"ג שהובאה בפי' הר"מ בוטריל לסי' פ"ד מ"ב. ותמוה ביותר – לאחרי שברביבוי מקומות בהראב"ע מובא „הגאון” ולד"ה הכוונה להרס"ג. ואפילו את"ל שהרה"ג פי' כך אין זו הוכחה כלל שאין זה פי' הרס"ג ולהוציא „הגאון” דכאן – מפיו „הגאון” בהראב"ע בכל מקום!

מדבר ברוחניות⁷⁹ הוא מקום (ומצב) אשר „לא⁸⁰ ישב אדם (העליון)⁸¹ שעל (הכסא) שם“, היינו, שהענין ד„ישב“ – גילוי אלקות – אינו מתקיים שם; משא”כ עיר מושב היא מקום שיש בו גילוי אלקות – ישב אדם העליון שם.

ובכללות זהו החילוק בין המשכן לבית המקדש (שבירושלים): בית המקדש נבנה לאחר שבאו ישראל „אל המנוחה ואל הנחלה“, משיצאו מן המדבר ובאו למקום מושב בני אדם; ובנוהו בארץ (ישראל) שעלי נאמר⁸² „תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה“, ובארץ ישראל גופא – בירושלים, מקום של יראת שלם⁸³ (שלימות היראה)⁸⁴, ובירושלים עצמה – במקום שהוא שער השמים⁸⁵ –

ולכן ענין המקדש, הדירה לעצמותו, הנעשה מדברים תחתונים, הוא פעולה שאינה באה כולה מצד עבודת האדם, אלא גם מצד „אשר אבחר“, מצד הבחירה (והקדושה) האלקית השורה בו ועושה אותו מוכשר (יותר) להיות כלי לאלקות.

משא”כ המדבר אינו מושב אדם, ואינו ראוי כלל להיות כלי לאלקות; ואדרבה, זהו מדבר העמים⁸⁶, נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים⁸⁷ – ולכן

הנ”ל – לאחר שבאה במתן תורה מצד הבורא (ואני המתחיל) – מצד עבודת האדם, ודוקא באופן זה נמשך עיקר שכינה בתחתונים⁷⁴.

ובזה מובן גם מה ששם הפרשה הוא „תרומה“, כי השלימות והמעלה של כל (עשר) התרומות⁷⁵ היא בענין התרומה כפי שהוא בא לידי ביטוי בפרשתנו, בתרומה – הפרשה והרמה – זו, שבה נעשה משכן, השראת השכינה ע”י פעולת ועבודת האדם.

ח. ועפ”ז יש לבאר מה שגם בנין המשכן ומצב המשכן בפני עצמו (לא רק בתור הכנה והקדמה לבית המקדש) הוא ענין נצחי⁷⁶, כיון שהתורה היא נצחית:

טעם הדבר שאז הותחל ענין „התרומה“, עבודת המטה, אינו רק מפני שהי’ זה לאחרי מתן תורה, לאחר „במשוך היובל“⁷⁷ (הסימן לסילוק שכינה⁷⁸) וממילא בשעה שלא הורגש עוד בגלוי „וירד ה’ על הר סיני“, אלא גם מפני שהי’ זה במדבר:

(74) ראה המשך תער”ב שם (ס”ע תתקלה ואילך), דגילוי אלקות בדרך פשיטות בדוגמת לעת”ל הי’ בביהמ”ק שהוא השלימות דוועשו לי מקדש – משכן ד„בביהמ”ק הי’ התפיסה דאלקות בפשיטות ומי שהי’ בביהמקד” הי’ בו הרגש אלקות כו”י, ע”ש. משא”כ במ”ת (ראה בהנסמן לעיל הערה 58).

(75) ראה בארוכה לקו”ש חי”ח ע’ 221 ואילך (סעיף ד”ח) דשלימות הענין דדירה בתחתונים הנ”ל מתבטאת בהענין דהפרשת תרומה וכל מתנות כהונה.

(76) עפ”ז יומתק זה שהמשכן הוא קיים לעולם (ראה הערה 43).

(77) יתרו יט, יב”ג.

(78) פרש”י שם, יג.

(79) ראה לקו”ת ראה לב, סע”ב ואילך. ובכ”מ.

(80) ירמ” ב, ו.

(81) לקו”ת נשא כ, ג. ראה שם.

(82) עקב יא, יב.

(83) ב”ר פנ”ו, יו”ד. תוד”ה הר תענית טז, א.

(84) לקו”ת ר”ה ס, ב. שה”ש ו, ג. ובכ”מ.

(85) ויצא כח, יז. ובמדרז”ל לשם.

(86) יחזקאל כ, לה. וראה בחיי, אוה”ח ועוד

ר”פ מסעי. לקו”ת ר”פ נשא. ובכ”מ.

(87) עקב ח, טו.

ענין זה שבבנין בית המקדש, „לבנות ולסעד בעצמן ובממונם” – עבודת האדם באופן של תרומה – יסודו הוא (והוא בדוגמת) „מקדש המדבר”, „אשר לא ישב אדם שם”, מקום שאין לו שייכות לגילוי אלקות, כך שהמשכן נעשה אך ורק ע”י עבודת ופעולת האדם, כנ”ל.

יו”ד. וזוהי גם ההוראה מענין המשכן ותרומתו לכל אחד בפרט ובכל זמן שימצא בו:

לעת מן העתים עלול יהודי להרגיש בקרבו, שנמצא הוא במעמד ומצב של „מדבר”, „אשר לא ישב אדם שם” – היינו, שכל ענין שבקדושה ואלקות אינו בבחינת „ישב” אצלו ר”ל, ואזי עלול הוא ליפול ליאוש ח”ו – ועל זה באה ההוראה, שישנו ענין של מקדש המדבר, ואדרבה: הציווי „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם” הותחל ונתקיים בפועל במשכן זה בעת שהיו ישראל (במעמד ומצב של) במדבר.

ועי”ז שאיש ישראל עושה משכן בהיותו במצב של מדבר, נעשה יתרון האור מן החושך⁹², עד שעולה ובא אל „מדבר דקדושה” – לבחי’ „כי לא אדם הוא”, שלמעלה מבחי’ אדם העליון⁹³.

(משיחת ש”פ תרומה תש”מ)

עשיית המשכן שם (עשיית דירה שם להקב”ה) היא מצד עבודת האדם מתחילה ועד סוף, באופן של תרומה, כנ”ל.

ולכן דוקא מ„מקדש המדבר”⁸⁸ ישנה ההוראה ונתינת הכח, אשר גם בזמן הגלות, כאשר „אותותינו לא ראינו”⁸⁹, ב„מדבר העמים” שבזמננו, שאין נראה בו שום גילוי אלקות, והחושך כפול ומכופל, הנה גם במעמד ומצב כזה ישנו הכח לבנות משכן – ושכנתי בתוכם – להקב”ה.

ט. ע”פ הני”ל יובן גם הטעם שהציווי על בנין המקדש נלמד מן המשכן דוקא (כנ”ל סעיף ד’):

החידוש שבהשראת השכינה שבמקדש (לגבי מתן תורה) הוא בזה שהדבר נפעל מצד עבודת האדם; וענין זה מצינו בעיקר במשכן שבמדבר דוקא, שבו הי’ הדבר בגלוי יותר, וממנו „למדים” שזהו עיקר ההדגשה גם במקדש.

ועפ”ז יש לבאר בפנימיות העינים את דיוק לשון הרמב”ם, „והכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר”, שדייק הרמב”ם בהלכה זו לקרוא את המשכן בשם „מקדש המדבר” – הגם שבהלכה שלפניו⁹⁰, שאף בה נזכר המשכן, לא נקט הלשון „מקדש המדבר”⁹¹:

(88) ל’ הרמב”ם הל’ ביהב”ח פ”א הי”ב.

(89) תהלים עד, ט.

(90) בריש הל’ בית הבחירה לא כתב (משכן שעשה משה רבינו) במדבר.

(91) משא”כ לפניו בה”ה שכתב „כעין קלעי החצר שהיו במדבר”.

(92) קהלת ב, יג.

(93) ראה לקו”ת במדבר ד, ג ואילך. שה”ש

כב, א. כג, סע”ב ואילך. ועוד. וראה לקו”ש חט”ז ע’ 473.

